

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Το υποτιθέμενο πρόβλημα των αδελφών του Ιησού χρησιμοποιήθηκε και στην πρώιμη χριστιανική εποχή αλλά και από σύγχρονους ορθολογιστές για να υποστηρίξει την διαφορετικότητα μεταξύ του Θεού και του Ιησού. Αφού αναφέρεται στην Καινή Διαθήκη ότι ο Ιησούς είχε αδέλφια, κοντολογίς έλεγαν και λένουν, δεν ισχύει ότι ο Χριστός υπήρξε φυσικός Υιός του Θεού. Ήταν απλά γιος του Ιωσήφ και της Μαρίας, η οποία είχε και άλλα παιδιά. Ήταν σοφός, άγιος και υπάκουος στο Θεό, γι' αυτό και τον ανακήρυξε ηθικά, και όχι οντολογικά, Υιόν Του (σύγχρονος Νεστοριανισμός). Σε πολλά σημεία όμως των Γραφών χρησιμοποιείται η λέξη “αδελφός” στη θέση στενής συγγένειας ή για να υποδηλώσει τη σχέση θείου-ανιψιού ή πεθερού-γαμπρού. Ο Αβραάμ π.χ. στο Γεν. 13,8 αποκαλεί τον ανιψιό του, τον Λωτ, “αδελφό”. Ο Ιακώβ, αν και είναι ανιψιός του Λάβαν, αποκαλείται απ' αυτόν “αδελφός” του (Γεν. 29,15). Στο Α' Παραλειπομένων 9,13 η λέξη “αδελφός” σημαίνει τον συγγενή. Στα καινοδιαθηκικά πάντως χωρία δεν υποστηρίζεται η άποψη ότι τα αδέλφια του Ιησού ήσαν και παιδιά της Μαρίας, της Μητέρας Του.

Η Καινή Διαθήκη αναφέρει βέβαια ότι ο Ιωσήφ και η Μαρία είναι οι γονείς του Ιησού: «Να, ο πατέρας σου και εγώ με πόνο και στεναχώρια σε ζητούσαμε» (Λουκ. 2,48). Σε άλλα όμως σημεία ξεκάθαρα αναφέρεται στην εκ Πνεύματος Αγίου σύλληψή Του (Ματθ. 1,18-25). Η αντινομία αυτή είναι ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ. Εξηγείται εύκολα για όσους γνωρίζουν τους εβραϊκούς νόμους, ότι δηλαδή από τη στιγμή που ένας πατέρας αναγνώριζε νομικά κάποιο παιδί ως υιό ή θυγατέρα του εθεωρείτο αυτομάτως παιδί του. Έπειτα γνωρίζουμε ότι οι Ναζαρηνοί συμπατριώτες Του “έχασαν” από τα μάτια τους το παιδάκι Ιησούς (με τον Ιωσήφ και τη Μαριάμ) στην ηλικία ίσως του ενός έτους, όταν μετακινήθηκαν στην Αίγυπτο εξ' αιτίας του φθόνου του Ηρώδη. Και τον ξαναείδαν στη ηλικία ίσως των έξι ή επτά ετών, όταν επέστρεψε από την εξορία ((Ματθ. 2, 14-23). Εύλογο ήταν λοιπόν να σκεφθούν ότι πρόκειται για τους κατά σάρκα γονείς Του και ότι ήταν φυσικό μέλος της πολυπληθούς τους οικογένειας. Δεν μπορούσαν ούτε να φανταστούν το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου, το οποίο απεκάλυψε ο Χριστός αργότερα και σταδιακά. Όταν επομένως άρχισε να κηρύττει ο Ιησούς και να παρουσιάζει τη

μεσσιανική Του φύση απόρησαν και έλεγαν: «Από πού απέκτησε αυτός τη σοφία τούτη και αυτές τις θαυματουργικές δυνάμεις; Αυτός δεν είναι ο γιός του ξυλουργού; Η μητέρα του δε λέγεται Μαριάμ και οι αδελφοί του Ιάκωβος, Ιωσήφ, Σίμων και Ιούδας; Και οι αδελφές Του δεν μένουν όλες στον τόπο μας; Από πού λοιπόν τα κατέχει όλα αυτά;» (Ματθ. 13,54-56). Εδώ θα πρέπει να προσθέσουμε ότι μετά τη γέννηση του θείου βρέφους η Θεοτόκος ονομάζεται «μητέρα του παιδιού» και στον Ιωσήφ ο άγγελος λέγει: «Σήκω, πάρε το παιδί και τη μητέρα του (όχι τη γυναίκα και το παιδί σου) και φύγε στην Αίγυπτο» (Ματθ. 2,13). Ακόμη, όταν οι μάγοι έφτασαν για να προσκυνήσουν τον τεχθέντα Υιό του Θεού, είδαν στην οικία «το παιδί μαζί με τη Μαρία τη μητέρα του» (Ματθ. 2,10-11). Και πάλι εδώ δεν αναφέρεται ο Ιωσήφ σαν πατέρας φυσικός, διότι βέβαια δεν ήταν.

Η αμφισβήτηση για την ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΙΑ της Θεοτόκου δεν σταματά βέβαια εδώ. Στο κείμενο του Ματθαίου αναφέρεται πως ο Ιωσήφ «δεν είχε συζυγικές σχέσεις μαζί της. Μέχρις ότου γέννησε το γιο της τον πρωτότοκο και τον ονόμασε Ιησού» (Ματθ. 1,25). Αυτό άραγε σημαίνει πως είχαν συζυγικές σχέσεις μετά; Και πάλι όχι, για όσους γνωρίζουν τον εβραϊκό τρόπο σκέψης. Η φράση “έως ου” (μέχρις ότου) αποδίδεται συνήθως στην Αγία Γραφή ως μια κατάσταση σταθερή και αναλλοίωτη, ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΤΟ ΜΕΤΑ από αυτήν διάστημα. Αναφέρεται π.χ. για τον τυφλό που είδε το φως του μετά από θαύμα του Χριστού το εξής: «Οι Ιουδαίοι δεν ήθελαν να πιστέψουν πως αυτός ήταν τυφλός κι απέκτησε το φως του, έως ότου κάλεσαν τους γονείς του ανθρώπου και τους ρώτησαν...» (Ιω. 9,18). Όποιος συνεχίσει την ανάγνωση του κειμένου θα δει ότι ούτε και μετά τη μαρτυρία των γονέων του τυφλού πίστεψαν οι Ιουδαίοι πως ήταν πρωτύτερα τυφλός. Το “έως ότου” δείχνει επομένως εδώ μια διαιωνιζόμενη κατάσταση. Στο Γεν. 8,5 διαβάζουμε για τα ύδατα του Κατακλυσμού ότι «λιγόστεψαν έως τον δέκατο μήνα». Αυτό δεν σημαίνει ότι αυξήθηκαν και πάλι μετά. Συνέχισαν να ελαττώνονται. Όταν ο Νώε ελευθέρωσε ένα κοράκι για να διαπιστώσει τη στάθμη των νερών, αυτό πήγαινε και ερχόταν “εωσού” ξεράθηκαν τα νερά (Γεν. 8,7). Το κοράκι όμως δεν επέστρεψε ποτέ πίσω. Άρα το “μέχρις ότου” σημαίνει εδώ ότι μας ενδιαφέρει τι έκανε το πτηνό μέχρι να ξεραθούν τα νερά. Όχι τι έγινε μετά. Για το Θεό αναφέρει η Γραφή ότι θα ανατείλει την ειρήνη και τη δικαιοσύνη Του μέχρις ότου εξαφανιστεί η σελήνη (Ψλμ. 71,7). Θέλει να δηλώσει τη πλήρη επικράτηση της βασιλείας Του, όχι ότι θα έχει τέλος κάποτε η δικαιοσύνη και η ειρήνη Του. Επίσης στο Β΄ Βασιλ. αναφέρεται ότι «η Μελχόλ, η κόρη του Σαούλ, δεν γέννησε μέχρις ότου πέθανε» (6,22). Φυσικά δεν γέννησε ούτε και μετά τον θάνατόν της.

Και η λέξη ΠΡΩΤΟΤΟΚΟΣ, και πάλι στο Ματθ. 1,25; Δεν υπονοεί ότι απέκτησαν μετά και άλλα παιδιά ο Ιωσήφ και η Θεοτόκος; ρωτούν κάποιοι. Και πάλι όχι! Διότι σε πολλά σημεία των Γραφών η λέξη “πρωτότοκος” σημαίνει τον αγαπητό ή τον εκλεκτό σε μια σχέση: «Τάδε λέγει Κύριος, Υιός πρωτότοκός μου Ισραήλ» (Εξ. 4,22). Δηλώνει εδώ εκλεκτή σχέση του Ισραήλ με το Θεό. Ο απ. Παύλος για τον Χριστό λέγει: «Όταν πάλι εισαγάγει τον πρωτότοκο στην οικουμένη» (Εβρ. 1,6). Δεδομένου ότι στην Καινή Διαθήκη ο Χριστός ονομάζεται άλλοτε “μονογενής Υιός από τον Πατέρα” (Ιω. 1,14) και άλλοτε “πρωτότοκος” δεν θα υπήρχε αντίφαση; Με μια πρόχειρη ματιά βέβαια θα έλεγε κάποιος ότι ο Χριστός είναι ή πρωτότοκος ή μονογενής, ότι δηλαδή το ένα αποκλείει το άλλο. Δεν συμβαίνει όμως κάτι τέτοιο

στην εβραϊκή θεολογία, αφού συχνά έχει εκεί η λέξη “πρωτότοκος” την έννοια του αγαπητού, του ξεχωριστού, του μοναδικού. Άλλωστε και ο Αδάμ και η Εύα αποκαλούνται στη Π.Δ. “πρωτόπλαστοι”, αν και δεν επακολούθησε η άμεση δημιουργία από τον Θεό άλλων ανθρώπων (Σοφ. Σολ. 7,1/10,1). Σε άλλα σημεία το “Πρώτος” έχει την έννοια του “Μόνος”, όπως στον προφήτη Ησαΐα: «Εγώ πρώτος και εγώ μετά ταύτα. Πλην εμού ουκ έστιν Θεός» (44,6). Εδώ βλέπουμε τη μοναδικότητα του Θεού, διότι δεν υπάρχει Θεός εκτός αυτού.

Ποια είναι επομένως η έννοια των “αδελφών” του Ιησού, αφού δεν ήσαν κατά σάρκα αδέλφια Του; Πρόκειται είτε για ξαδέλφια του Ιησού (θεωρία αγίου Ιερωνύμου) είτε για θετούς αδελφούς του Ιησού ως τέκνα του Ιωσήφ από προηγούμενο γάμο του (θεωρία αγίου Επιφανίου και Ωριγένους). Από Ορθόδοξη άποψη γίνεται δεκτή η υπόθεση των θετών αδελφών του Ιησού: Ιάκωβος, Ιωσής, Ιούδας και Συμεών. Οι “αδελφές” Του, στις διηγήσεις των ευαγγελιστών Ματθαίου και Μάρκου, δεν αναφέρονται ονομαστικά, πλην όμως δεν πρέπει να ήσαν κάτω των τριών (Ματθ. 13,56). Γνωρίζουμε για τους αδελφούς Του πως μέχρι την ανάσταση του Κυρίου δεν πίστευαν σ’ Αυτόν. Μετά πίστεψαν στη θεότητά Του και την αποστολή Του και μάλιστα ο Ιάκωβος και ο Ιούδας έγραψαν και τις ομώνυμες επιστολές που σώζονται στην Καινή Διαθήκη ανάμεσα στις υπόλοιπες Καθολικές Επιστολές. Επιπλέον, ο Ιάκωβος υπήρξε και ο πρώτος επίσκοπος Ιεροσολύμων και προήδρευσε και στην Αποστολική Σύνοδο το 49 μ.Χ. Στον δε προτεσταντικό χώρο επικρατεί αντίθετα η αυθαίρετη εκδοχή των αδελφών του Ιησού ως τέκνα δήθεν της Θεοτόκου μετά την γέννηση του Ιησού. Όμως: (α) ενώ ο Ιούδας, Ιάκωβος, Ιωσής και Σίμων λέγονται αδελφοί του Ιησού, ποτέ δεν αναφέρονται και ως υιοί της Θεοτόκου, όπως λέγεται ο Ιησούς, (β) Η αγία οικογένεια εμφανίζεται μέχρι το 12^ο έτος του Ιησού να αποτελείται από τρία και μόνο πρόσωπα, ήτοι την Μαριάμ, τον Ιωσήφ και τον Ιησού (Λουκ. 2,48), και (γ) αν υποθετικά είχε η Θεοτόκος και άλλα παιδιά εκτός του Ιησού, δεν θα αναλάμβαναν αυτά τη μητέρα τους μετά το σταυρικό θάνατο του Χριστού, σύμφωνα με τις συνήθειες της εποχής; Γιατί ο Χριστός, λίγο πριν ξεψυχήσει, ανέθεσε την προστασία της μητέρας Του στον ευαγγελιστή Ιωάννη και όχι στην πολυπληθή οικογένειά Του, αφού, τουλάχιστον ο Ιάκωβος και ο Ιούδας, ήσαν ευλαβείς και πιστοί Ιουδαίοι;

Πώς ο Ιησούς όμως παρουσιάστηκε αίφνης, όταν ενηλικιώθηκε, ως προφήτης και διδάσκαλος στην Παλαιστίνη, τη στιγμή που εξασκούσε πρωτύτερα μαζί με τον Ιωσήφ το επάγγελμα του ξυλουργού και δεν φαίνεται να είχε ιδιαίτερα σπουδάσει; Περί αυτού αναφέρουμε τα εξής: Ο Χριστός για 18 χρόνια έκρυβε την θεϊκή Του ιδιότητα μεταξύ του επαγγέλματός Του και της Συναγωγής. Σίγουρα έλαβε σχετική θρησκευτική μόρφωση, γραφή και ανάγνωση όπως συνέβαινε και με τα άλλα παιδιά της Ναζαρέτ. «Το παιδίον Ιησούς», ανατραφείς και ως πλήρης άνθρωπος -δεν ήτο μόνο Θεός αλλά και πλήρης άνθρωπος- διάβαζε την Παλαιά Διαθήκη καθημερινά και την είχε αποστηθίσει. Ωστόσο, από τα 12 του χρόνια μέχρι τα 30 που ανέλαβε την μεσσιανική Του αποστολή, δεν ξεχώριζε μέσα στην απλή και καθημερινή ζωή του τόπου του, και μάλιστα εργαζόταν στη Ναζαρέτ, στο ξυλουργείο του γέροντα Ιωσήφ. Όταν όμως ήλθε το “πλήρωμα του χρόνου”, για να φανερώσει τον εαυτόν Του στους ανθρώπους ξεκίνησε τη διδασκαλία και τη θαυματουργία Του, που όμοιές τους δεν είχε ξαναδεί η ανθρωπότητα. Μάλιστα, όλοι απορούσαν και

έλεγαν ότι τέτοια πράγματα δεν έχουν δει να συμβαίνουν ξανά. Διότι επρόκειτο πράγματι για τον θείο αλιέα της οικουμένης, τον σαγηνευτή των ανθρωπίνων ψυχών και τον Θεό που επιθύμησε το πλάσμα Του και επισκέφθηκε το λαό Του για να ενωθεί μαζί του. Για να του ενσταλάξει άκτιστες ακτίνες αιωνίου ζωής, οι οποίες, και μέσω στη συνέχεια της Εκκλησίας Του, της προσευχής και της Λατρείας, αγιάζουν και λυτρώνουν κάθε ταπεινό, πιστό και μετανοούντα άνθρωπο.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:

1. Αποστολικής Διακονίας, «Η Καινή Διαθήκη», έκδ. Θ΄, Αθ. 2009
2. Αποστολικής Διακονίας, «Η Παλαιά Διαθήκη», Αθ. 1981
3. Βικιπαίδεια, άρθρο «Ιησούς Χριστός - Ιστορικότητα»
4. Γιαννακοπούλου Ιωήλ, «Η Ζωή του Χριστού», Καλαμάτα, έκδ. 2^η
5. Ιωαννίδου Βασιλ., «Εισαγωγή εις την Καινήν Διαθήκην», Αθ. 1960
6. Νευράκη Νικολάου, «Ο Χριστός και ο Καινούριος Κόσμος του Θεού», Αθ. 1989